

BERICHTEN

Verenigingsverslagen
en mededelingenVereniging Medisch Tandheelkundige
InteractieVerslag najaarsvergadering te Amsterdam
d.d. 9 oktober 1992

Door acht inleiders, afkomstig uit medische, farmaceutische en tandheelkundige disciplines, werd het thema van deze wetenschappelijke bijeenkomst – *Medische indicaties voor antibiotica-profylaxe in de tandheelkunde* – toegelicht.

Dr. J. W. van 't Wout belichtte de principes van profylaxe en gaf algemene richtlijnen voor de keuze van het antibioticum. Aangezien verspreiding van micro-organismen *per continuitatem* of hematogeen geschiedt, worden binnen de tand/mondheelkunde antibiotica toegepast ter voorkoming van besmetting van de ene plaats naar de andere bij dezelfde patiënt. Bij een chirurgische ingreep in de tandheelkunde is de kans op infectie ongeveer 20%. Een extra risico lopen de patiënten met (hart)klep- of gewrichtsprothesen. Bij leukemiepatiënten leidt – na cytostaticatherapie – een slijmvliesdefect zonder meer tot sepsis.

Dr. A. J. van Winkelhoff behandelde de microbiologie van de mondholte. Voor infecties vanuit de mond zijn vooral de staptokokken (*S. viridans*) van belang, terwijl de aanwezigheid van *Actinomyces* wel in verband wordt gebracht met onverklaarbare koortspieken. Systemische effecten kunnen optreden door tijdelijke bacteriëmie (op basis van een orale infectie), door toxinen van orale bacteriën of door een immuologisch trauma (veroorzaakt door bacteriëmie). Orale micro-organismen kunnen in de meeste organen (buiten de mondholte) en in implantaat infecties veroorzaken.

Dr. P. W. Westerhof belichtte de cardiale implicaties. In 22% van de gevallen kan de infectieuze endocarditis oorzakelijk worden verbonden met parodontitis. In 45% van de gevallen is de oorzaak onbekend. Van patiënten met endocarditis is van 70-75% bekend dat zij een congenitale hartafwijking, een reumatische of degeneratieve klepafwijking of een klepprothese bezitten. Bij hen moet antibiotica-profylaxe worden toegepast. Dat is niet nodig na een coronaire bypass operatie, na implantatie van een pacemaker of na een hartinfarct.

Dr. J. Thompson plaatste een vraagteken bij de zin van endocarditis-profylaxe. Streptokokken veroorzaken bij extractie of bij parodontale chirurgie bijna altijd een bacteriëmie (80-90%) en zelfs tandenpoetsen kan daartoe leiden (40%). Niet alleen het aantal micro-organismen is van belang voor het ontwikkelen van endocarditis, maar ook de potentie om aan de oppervlakte dextran te produceren. Een langdurig lage concentratie is minder gevaarlijk dan een kort

durende hoge. Een extreem groot aantal bacteriën is echter niet met antibiotica-profylaxe te bestrijden. Combinatiepreparaten als Bicilline® werken beter dan waterige preparaten. Uit vergelijkend onderzoek is geblekend dat antibiotica-profylaxe slechts 50% bescherming biedt. Ondanks dat, adviseert de Nederlandse Hartstichting antibiotica toe te dienen: als de ingreep erom vraagt en als de patiënt ervoor in aanmerking komt. Naar schatting zou endocarditis in 10-15% van de gevallen met antibiotica te voorkomen zijn. Bij 50% bescherming betekent dit in Nederland 5 à 6 patiënten per jaar. Overigens is gebleken dat bij de daarvoor in aanmerking komende patiënten, slechts in 20-25% van de gevallen ook werkelijk antibiotica-profylactisch bij chirurgische ingrepen worden gegeven.

Dr. W. J. Rijnberg (orthopedist) besprak de antibiotica-profylaxe bij endo(gewrichts)prothesen, die tot doel heeft een diepe, chronische infectie die kan leiden tot invaliditeit, te voorkomen. In 1-3% van de gevallen treedt infectie op die wordt veroorzaakt door *S. aureus*, afkomstig van de geïnfecteerde huid (peroperatief), de urine of uit de mondholte. Bij gezonde patiënten is de kans op infectie klein en vormen de nadelen van antibiotica-profylaxe waarschijnlijk een groter risico. Routinematig toediening bij tandheelkundige ingrepen is dan ook niet nodig. Is er sprake van verminderde weerstand, dan kan men profylaxe overwegen indien een ernstige bacteriëmie wordt verwacht.

Dr. J. P. R. van Merkesteyn somde de indicaties op voor antibiotica-profylaxe bij tand/mondheelkundige ingrepen ter voorkoming van infectie: op afstand (hartklep), ter plaatse (primair), bij gecompromiteerd metabolisme, van wonden (bij grote ingrepen) en als uitbreiding. Voorkoming van postoperatieve infectie vormt in principe een indicatie bij alle manipulaties waarbij bloeding optreedt. De afweer van de patiënt, en de aard en duur van de ingreep spelen daarbij een rol. Profylaxe is niet nodig bij kleine ingrepen en bij dento-alveolaire chirurgie. Facultatief is het toepassen van profylaxe bij gebruik van lichaamsvreemde materialen, bij het sluiten van antrumperforaties en bij patiënten na radiotherapie.

Dr. B. de Pauw bracht patiënten ter sprake met leukemie (beenmergtransplantatie), lymfomen en solide tumoren. Bij toepassing van chemo- en radiotherapie is mucositis een groeiend probleem. Tandheelkundige ingrepen dienen alleen in een rustige fase plaats te vinden en ruim voor het begin van een (volgende) kuur, maar antibiotica-profylaxe is zelden nodig. Voor een goede hemostase moet altijd worden gezorgd!

Dr. E. Vollaard (apotheker) vergeleek de richtlijnen van de Nederlandse Hartstichting met die van de Engelse en Amerikaanse zusterorganisaties en kwam tot de volgende slotconclusie: antibiotica, ter voorkoming van endocarditis, dienen kort voor de ingreep te worden toegediend om een kortdurende, hoge concentratie te bewerkstelligen. Deze profylaxe vermindert de

bacteriëmie niet, maar beïnvloedt de daaropvolgende fasen van infectie en ontstekingsreactie. De keuze valt op amoxicilline, met veel water in te nemen en op Bicilline (parenteraal). In geval van overgevoeligheid voor deze stoffen dan erytromycine of clindamycine gebruiken.

Na afloop van de inleidingen vond een levendige discussie plaats. Deze jonge vereniging kan terugzien op een geslaagde dag, waaraan door een groot aantal bezoekers werd deelgenomen. De voorjaarsvergadering – met als thema 'Hemostatische problemen bij extractie' – zal in april 1993 in Vlaanderen plaatsvinden.

G. J. van Reenen, Amsterdam

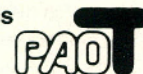
Binnenland

Nederlandsch Tandheelkundig
Genootschap

Samenstelling nieuw bestuur

Tijdens de najaarsvergadering 1992 van het *Nederlandsch Tandheelkundig Genootschap*, op vrijdag 23 oktober te Amsterdam, hebben de leden – op voorstel van het zittende bestuur – zich uitgesproken voor de volgende bestuurssamenstelling:

Mevr. E. C. M. Bouvy-Berends - voorzitter;
J. L. M. van den Heuvel - vice-voorzitter;
Dr. A. Groeneveld - 1e secretaris, Oude Woudebergseweg 19, 3941 JN Doorn (telefoon 03430-13336);
Dr. J. M. van Doorne - 2e secretaris;
Dr. F. H. M. Kroon - penningmeester.

Post Academisch Onderwijs
Tandheelkunde

Cursussen in de maand januari en februari

Hieronder volgt een herinnering aan de cursussen die in de maand januari en februari onder auspiciën van het *Stichting Post-Academisch Onderwijs Tandheelkunde* worden gegeven. Voor uitvoerige informatie wordt op deze plaats verwezen naar het *Cursusprogramma 1993*.

- KUN Gebitsontwikkeling en gelaatsgroei, 22 januari 1993.
- KUN Gecombineerde klinische en theoretische cursus suprastructuren en overkappingsprothese op diverse implantaatsystemen, 22 januari tot 26 maart 1993.
- ACTA¹⁾ Orale pathologie voor de tandarts, 22 januari 1993.
- ACTA Endodontologie I, basiscursus, 28 en 29 januari 1993.

- KUN Gebitsontwikkeling en gelaatsgroei. Basis cursus (Ortho-I), 5 februari 1993.
- KUN Kosmetische en restauratieve tandheelkunde met composiet (theoretische cursus), 12 februari 1993.
- KUN Gecombineerde klinische en theoretische cursus suprastructuren en overkappingsprothese op diverse implantaatsystemen, 12 en 19 februari 1993.
- KUN Initiële parodontale therapie (vervolg cursus Paro-B/C), 15 februari t/m 22 maart 1993, maandagmiddagen.
- KUN Diagnostiek en indicatiestelling (vervolg cursus Ortho-II), 19 februari 1993.
- ACTA Behandelingsplanning en therapie (vervolg cursus Ortho-III), 19 februari 1993.
- KUN De sterk geresorbeerde mandibula: Diagnostiek en behandeling (basis cursus), 26 februari 1993.
- ACTA Craniomandibulaire dysfunctie (vervolg cursus), 26 februari 1993.

¹⁾ Polikliniekgebouw VU-ziekenhuis, 2e verdieping, De Boelelaan 1117, Amsterdam.

Studieresultaten periode 1983/84 tot en met studiejaar 1988/89

Van alle eerstejaarsstudenten (359) die zich in het studiejaar 1983/84 voor de eerste maal bij een faculteit Tandheelkunde hebben laten inschrijven, heeft uiteindelijk 81% het propedeutisch examen behaald. Het numerieke rendement voor het doctoraal examen van deze zelfde groep bedroeg tot en met het studiejaar 1988/89 67%. Met dit percentage komt de Tandheelkunde, vergeleken met alle andere faculteiten, op de derde plaats.

Van de 359 eerstejaarsstudenten in 1983/84 heeft 47% het tandartsexamen gehaald in vijf studiejaar.

(Bron: Mededelingen Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), No. 7922, april 1992.)

Ontwerp-Lozingenbesluit tandartspraktijken

De ministers van Verkeer en Waterstaat en van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer hebben een algemene maatregel van bestuur in voorbereiding, die regels bevat voor het lozen van amalgaam, gips en fotografische vloeistoffen vanuit tandartspraktijken (Lozingen besluit tandartspraktijken).

Deze regelgeving verkeert thans in het stadium waarin wensen en bezwaren schriftelijk kunnen worden ingebracht bij de Hoofddirectie van de Waterstaat, postbus 20906, 2500 EX te Den Haag.

Te zijner tijd zullen alle tandartsen in Nederland tijdig over de inwerkingtreding van het besluit en de daarin opgenomen voorschriften worden geïnformeerd door de Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde.

Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek

Jaarverslag 1991 Medische Wetenschapper

Het jaarverslag over het tweede jaar (1991) van het gebied Medische Wetenschappen (MW) (een van de zes gebieden binnen de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek) maakt melding van de eerste (financiële) resultaten van de nieuwe koers.

Het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur heeft MW gevraagd de programmering en daarna de uitvoering ter hand te nemen van een Onderzoekprogramma Kwaliteit van Zorg met een financiële omvang van ca. f 2,5 miljoen per jaar. Ook de Nederlandse Hartstichting en het Diabetes Fonds Nederland hebben aan MW het uitzetten van onderzoekprogramma's voor omschreven doelen toevertrouwd.

De door het Gebiedsbestuur Medische Wetenschappen verleende financiële steun – primair bestemd voor onderzoek aan universiteiten – bedroeg voor 1991 circa f 16.100 miljoen.

Voorts wordt onder meer stilgestaan bij het onderzoek van de afdeling Orgaansystemen waarin de fysiologie, in samenhang met structuur, van de vegetatieve organen: hart, longen, maag-darmkanaal en mond, inclusief gebit, centraal staat. Het onderzoek in deze gevarieerde afdeling is georganiseerd in vier grote commissies. Vervolgens wordt een aantal wetenschappelijke ontwikkelingen in één van deze, de commissie Chemische Fysiologie en Odontologie, geschetst. Het onderzoek dat in de werkgemeenschap Groei en Ontwikkeling van het Orofaciale Gebied wordt uitgevoerd, kan worden onderverdeeld in de volgende categorieën: 1. Patho-embryologisch onderzoek van lip, kaak en verhemelte. 2. Dierexperimenteel en *in vitro* onderzoek naar de invloed van mechanische krachten op de groei van benige en kraakbenige structuren. 3. Niet-invasief onderzoek naar de groei van het humane craniofaciale complex bij normale en afwijkende ontwikkeling. 4. Epidemiologisch, klinisch en dierexperimenteel onderzoek naar de prevalentie, diagnose en behandeling van craniofaciale afwijkingen, met ondersteuning van driedimensionale beeldvorming.

Het gebitsonderzoek richt zich op de pathofysiologie van de tand en zijn steungevende weefsels. In het bijzonder is er aandacht voor de bestrijding en het herstel van tandvleesaandoeningen. Daarnaast neemt het onderzoek naar de de- en remineralisatie van glazuur en dentine een belangrijke plaats in. Voorts worden de functies van het speeksel bestudeerd in relatie tot de mondflora.

Binnen de commissie Biomedische Technologie houden de werkgemeenschappen Biomechanica en Biomaterialen zich bezig met mechanisch-functionele aspecten van weefsels en biologische systemen respectievelijk met de synthese en ontwikkeling van implantatiematerialen en de reactie daarop van de biologische weefsels. In toenemende mate wordt de verkregen kennis operationeel gemaakt voor klinische toepassingen, zoals tandheelkundige implantaten.

Apart kunnen nog, voor 1992, de navolgende onderzoeken worden genoemd. 1. De rol van vitamine D-derivaten bij verschillende Ca- en P-concentraties tijdens de mineralisatie van tandkemen in orgaanweefsel. 2. Ontwikkeling en evaluatie van een op kennis gebaseerd expertsysteem ter ondersteuning van de radiologische diagnostiek van botafwijkingen in het dento-maxillo-faciale gebied. 3. Gezondheidszorg-peilstation in de tandheelkunde. 4. Onderzoek naar mondgezondheid en daarmee samenhangende sociaal-wetenschappelijke variabelen, twee tot acht jaar na implementatie van het besluit 'Tandheelkundige hulp Jeugdige verzekerden Ziektefondsverzekering (TJZ)'. 5. Simulatiestudies van de tandheelkundige gezondheidszorg in Nederland. 6. Tandheelkundige gezondheidszorg voor ouderen; modelstudies naar vraag- en aanbodmechanismen.

Promotie

C. M. Kreulen

Op vrijdag 9 oktober 1992 promoveerde de heer C. M. Kreulen tot doctor aan de Universiteit van Amsterdam op een proefschrift getiteld: 'A study on assessing quality aspects of class II restorations resin composite versus amalgam'.

Promotor was Prof. Dr. C. L. Davidson.

G. E. J. Langenbach

Op vrijdag 16 oktober 1992 promoveerde de heer G. E. J. Langenbach (bioloog) tot doctor aan de Universiteit van Amsterdam op een proefschrift getiteld: 'Development of form and function of the rabbit masticatory system'.

Promotor was Prof. Dr. W. A. Weijs, hoogleraar in de Functionele anatomie aan de Universiteit van Amsterdam.

C. S. E. van Dorp

Op maandag 9 november 1992 promoveerde mevrouw C. S. E. van Dorp tot doctor aan de Universiteit van Amsterdam op een proefschrift getiteld 'Relations between the fissure sealing process and progress of initial enamel'.

Promotor was Prof. Dr. J. M. ten Cate.

F. A. M. Ottenhoff

Op vrijdag 13 november 1992 promoveerde de heer F. A. M. Ottenhoff tot doctor aan de rijksuniversiteit te Utrecht op een proefschrift getiteld 'Neuro-muscular control of mandibular movements during chewing in man'.

Promotor was Prof. Dr. F. Bosman en copromotoren waren Dr. A. van der Bilt en Dr. H. W. van der Glas.

Y. Schalk-van der Weide

Op dinsdag 1 december 1992 promoveerde mevrouw Y. Schalk-van der Weide tot doctor aan de rijksuniversiteit te Utrecht op een proefschrift

getiteld 'Oligodontia'.

Promotor was Prof. Dr. F. Bosman en copromotoren waren Dr. W. H. A. Steen en Dr. F. A. Beemer, verbonden aan het Klinisch Genetisch Centrum Utrecht.

F. Lobbezoo

Op dinsdag 8 december 1992 promoveerde de heer F. Lobbezoo tot doctor aan de rijksuniversiteit te Utrecht op een proefschrift getiteld 'An electromyographic study on myogenous cranio-mandibular dysfunction'.

Promotor was Prof. Dr. F. Bosman en copromotoren waren Dr. H. W. van der Glas en Dr. A. van der Bilt.

Buitenland

International Association of Oral Pathologists (I.A.O.P.)

Verslag 6th Biennial Congress te Hamburg d.d. 27-30 juli 1992

Op het zesde tweejaarlijkse congres van de *International Association of Oral Pathologists* waren 267 deelnemers uit 39 landen getuige van een gevarieerd wetenschappelijk programma. Dit programma werd geopend door de oprichter van de I.A.O.P., Prof. Fullmer (V.S.), met een lezing over de ontwikkeling van de Orale Pathologie als tandheelkundig specialisme. In 12 van de 22 ondervraagde landen is er sprake van een erkend specialisme, waarvoor de opleidingsduur gemiddeld drie jaar is. Vervolgens besprak C. Scully (G.B.) de rol van virussen en oncogenen bij het ontstaan van (pre)maligne afwijkingen in het hoofd-halsgebied en stelden P.A. Reichart (Duitsland), S. Silverman (V.S.) en J. J. Pindborg (Denemarken) de stand van zaken met betrekking tot orale manifestaties van AIDS aan de orde.

Hierna werd het congres voortgezet met voordrachten en 'special lectures' over: 'Head and neck cancer', 'Diseases of the oral mucosa', 'Diseases of the gingiva and periodontium', 'Inflammation', 'Lymphoma of the head and neck', 'Implantology', 'Tooth', 'Odontogenic tumour' en 'Diseases of the salivary glands'.

Naast vrije voordrachten en posters werd een aantal symposia georganiseerd met elk een eigen thema. Zo werd tijdens het symposium 'Forensic dentistry' duidelijk dat in Scandinavië, binnen de tandheelkundige opleiding, een cursus forensische tandheelkunde wordt gegeven, terwijl naast deze basis cursus tevens de mogelijkheid bestaat om in de laatste fase van de studie dit onderdeel van de tandheelkunde als keuzevak te kiezen om meer ervaring op te doen. Bovendien is er voor kaakchirurgen een 'postgraduate program' forensische tandheelkunde. Het symposium 'The burning mouth syndrome' ging in op de problematiek van het mondbranden, waarbij de terminologie, etiologie, diagnostiek en eventuele behandeling ter sprake kwamen.

Als laatste onderdeel van het congres stond een 'slide seminar' op het programma met als thema 'dentogene tumoren en laesies van de kleine speekselklieren'. Vijftientig histologische coupes, die de deelnemers van tevoren hadden bestudeerd, werden gedemonstreerd en besproken. Terugkijkend kan dit congres als zeer geslaagd worden beschouwd.

J. E. van der Wal, Amsterdam

Agenda

Data der voornaamste wetenschappelijke congressen en vergaderingen in binnen- en buitenland.

* Eerste vermelding

1993

Vrijdag 22 januari

Dr. G. J. van Hoytema Stichting: cursus 'Parodontologie II', gebouw 'De Vrijhof', Universiteit Twente, Enschede. Inl. secr. Van Hoytema Stichting, postbus 89, 7500 AB Enschede (tel. 053-892409, 8.30-12.30 uur; fax 053-340251).

Vrijdag 12 - zaterdag 13 maart

Voorjaarscongres Ned. Ver. voor Parodontologie: 'The implant and the supporting tissues', MECC, Maastricht.

Zaterdag 13 maart

WTA-cursus: Strategie en behandelplan, Rotterdam. Inl. secr. WTA: B.P.M. Verlinden, Verdilaan 9, 1272 EA Huizen (tel. en fax 02152-64687).

Dinsdag 16 maart

Stichting Voeding Nederland e.a.: symposium 'Voedselovergevoeligheid: relatie voeding en gedrag?', Jaarbeurscongrescentrum, Utrecht. Inl. mw. R. A. Andeweg, Wilhelminastraat 60, 5251 ET Vlijmen (tel. 04108-13996; fax 04108-15797).

Donderdag 18 maart

Klinische avond voor tandartsen te Nijmegen.

Zaterdag 20 maart

WTA-cursus: Strategie en behandelplan, Zwolle. Inl. secr. WTA: B.P.M. Verlinden, Verdilaan 9, 1272 EA Huizen (tel. en fax 02152-64687).

Donderdag 25 maart

Voorjaarsvergadering Ned. Tandheelkundig Genootschap, aula Katholieke Universiteit te Nijmegen. Thema: Onderzoeks- en beroepsontwikkelingen in de tandheelkunde. Inl. Dr. A. Groeneveld, Oude Woudenbergseweg 19, 3491 JN Doorn (tel. 03430-13336).

Vrijdag 2 april

Voorjaarsbijeenkomst Ned. Ver. van specia-

listen in de Dento-Maxillaire Orthopaedie, Apeldoorn. Spreker: mw. Prof. Dr. A. M. Kuipers-Jagtman. Inl. secr. A. P. de Ruiten, Jagersveld 64, 8222 AC Lelystad (tel. 03200-46671; 52211).

Donderdag 22 - zaterdag 24 april

8th Annual Meeting Int. Society for Oral Oncology, Royal SAS Hotel, Amsterdam. Titel: Management of oral sequelae post-cancer therapy. Inl. Dr. F. K. L. Spijkervet, AZG, postbus 30.001, 9700 RB Groningen (tel. 050-619111).

Vrijdag 23 april

Voorjaarscongres Ned. Ver. van Tandartsen, Jaarbeurs, Utrecht. Thema: Nieuwe ontwikkelingen en toekomstverwachtingen. Inl. NVT-secretariaat, Luifelstede 56, 3431 JP Nieuwegein (tel. 03402-40798; fax 03402-41500).

Dinsdag 11 - zaterdag 15 mei

2nd European Bioethics Seminar: 'Health care issues in pluralistic societies', Katholieke Universiteit, Nijmegen. Inl. J.V.M. Welie, postbus 9101, 6500 HB Nijmegen (tel. 080-615320/617079).

Donderdag 13 mei

Klinische avond voor tandartsen te Nijmegen.

Zaterdag 15 mei

2e Congres Ned. Ver. tot Bevordering van de Biologische Tandheelkunde, Kasteel Weyenburg, Voorstraat 2, Echteld (bij Tiel). Titel: Tandheelkundige risicofactoren. Inl. H. C. Alberding, Ruychrocklaan 26, 2597 EN Den Haag (tel. 070-3245905).

Vrijdag 28 mei - woensdag 2 juni

1st International Dental Conference 'East meets West', Hilton Hotel, Bali, Indonesië. Inl. G. Siegersma, postbus 365, 7500 AJ Enschede (tel. 053-880346; fax 053-880590).

Donderdag 17 - zaterdag 19 juni

Vakbeurs voor Tandheelkunde, Tandtechniek en Mondhygiëne VTT '93, RAI (Delta- en Randstadhal), Amsterdam. Inl. Events Services Centre B.V., Burg. van Reenensingel 101, 2803 PA Gouda (tel. 01820-38166; fax 01820-36867).

Buitenland

1993

Zondag 31 januari - woensdag 3 februari

2nd International Workshop on the Oral Manifestations of HIV Infection, San Francisco, California, V.S.